

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Вучэбна-метадычнае аб'яднанне
па адукацыі ў галіне культуры і мастацтваў

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Першы намеснік Міністра адукацыі
Рэспублікі Беларусь

_____ І. А. Старавойтава

«___» _____ 2019 г.

Рэгістрацыйны № ТД-___/тып.

ФУНДАМЕНТАЛЬНАЯ КУЛЬТУРАЛОГІЯ

*Тыпавая вучэбная праграма
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці
1-21 04 01 Культуралогія (па напрамках),
напрамку спецыяльнасці 1-21 04 01-02 Культуралогія (прыкладная)*

УЗГОДНЕНА

Начальнік аддзела ўстаноў
адукацыі Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь

_____ А. Г. Каваленя

«___» _____ 2019 г.

Старшыня вучэбна-метадычнага
аб'яднання па адукацыі
ў галіне культуры і мастацтваў

_____ А. А. Корбут

«___» _____ 2019 г.

УЗГОДНЕНА

Начальнік галоўнага ўпраўлення
прафесійнай адукацыі
Міністэрства адукацыі
Рэспублікі Беларусь

_____ С. А. Каспяровіч

«___» _____ 2019 г.

Прарэктар па навукова-метадычнай
работе дзяржаўнай установы
адукацыі «Рэспубліканскі інстытут
вышэйшай школы»

_____ І. У. Цітовіч

Эксперт-нормакантралёр

«___» _____ 2019 г.

Мінск
2019

СКЛАДАЛЬНІКІ:

А. І. Смолік, загадчык кафедры культуралогіі ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», доктар культуралогіі, прафесар;

А. А. Крыштаносава, дацэнт кафедры культуралогіі ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат культуралогіі, дацэнт;

Т. Ф. Сухоцкая, дацэнт кафедры культуралогіі ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат культуралогіі, дацэнт;

Л. К. Кухто, прафесар кафедры культуралогіі ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат культуралогіі, дацэнт;

В. М. Сакалова, дацэнт кафедры культуралогіі ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат культуралогіі

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

кафедра гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі дзяржаўнай установы адукацыі «Рэспубліканскі інстытут вышэйшай школы»;

С. У. Данскіх, загадчык кафедры турызму і культурнай спадчыны ўстановы адукацыі «Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы», кандыдат культуралогіі, дацэнт

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

кафедрай культуралогіі ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 5 ад 29.10.2018);

прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 3 ад 20.02.2019);

навукова-метадычным саветам па культуралогіі і сацыяльна-культурнай дзейнасці (пратакол № 2 ад 09.04.2019)

Адказны за рэдакцыю: В. Б. Кудласевіч

Адказны за выпуск: А. І. Смолік

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Праграма вучэбнай дысцыпліны «Фундаментальная культуралогія» накіравана на рашэнне сацыяльна значных задач сучаснага полікультурнага грамадства, мае фундаментальны характар, адрозніваецца міждысцыплінарным падыходам і арыентавана на фарміраванне ў студэнта неабходных кампетэнцый для вырашэння канцэпттуальных, даследчых і прыкладных задач у розных сферах жыццядзейнасці.

Сувязь з іншымі вучэбнымі дысцыплінамі ажыццяўляецца з улікам тэарэтычных і прыкладных дасягненняў замежнай і айчынай культуралогіі, этналогіі, культурнай антрапалогіі і сумежных дысцыплін.

Дадзеная вучэбная праграма складзена з улікам змен адукацыйнай парадыгмы і вызначаецца стандартам вышэйшай прафесійнай адукацыі. Праграма адлюстроўвае ўнутраную логіку вывучаемых метадычных праблем, арыентуе будучых спецыялістаў на дзейнасць па авалоданні сучаснымі тэхналогіямі навучання і выхавання.

Мэтай вучэбнай дысцыпліны «Фундаментальная культуралогія» з'яўляецца высвятленне сфарміраванасці ў студэнтаў трывалых навыкаў і ўменняў, якія неабходны для рацыянальнай арганізацыі практычнай дзейнасці, а таксама для паспяховага вырашэння навукова-даследчых задач у сферы культуры.

Важнейшымі *задачамі* вучэбнай дысцыпліны з'яўляюцца:

- выяўленне ступені авалодання студэнтамі заканамернасцямі функцыянавання культуры;
- вызначэнне ўзроўню асэнсаванасці сутнасці культуры і заканамернасцей яе дынамікі, унікальнага вопыту дыялогу культур, што асабліва важна ва ўмовах глабалізацыі;
- высвятленне грунтоўнасці ведаў па праблемах марфалогіі, тыпалагізацыі культуры;
- выяўленне ступені сфарміраванасці ў студэнтаў навуковага падыходу да вывучэння з'яў культуры, які грунтуецца на авалоданні імі сучаснымі метадалагічнымі падыходамі.

У выніку засваення вучэбнай дысцыпліны «Фундаментальная культуралогія» студэнты павінны *ведаць*:

- ключавыя метадалагічныя пазіцыі, прынцыпы і метады культуралогіі, якія забяспечваюць разуменне культуры як інтэгратыўнай сістэмы;
- марфалогію культуры;

- сэнс базавых сімвалаў сусветнай і нацыянальнай культуры;
 - праблемы міжкультурных камунікацый у кантэксце глабалізацыйных працэсаў;
 - прыкладныя магчымасці культуралогіі ў сацыякультурнай сферы;
- умець:*
- ацэньваць стан, тэндэнцыі і перспектывы развіцця сучаснай культуры;
 - крытычна ўспрымаць сімвалы, плыні, феномены сусветнай і нацыянальнай культуры;
 - ацэньваць асаблівасці міжкультурных камунікацый;
 - прагназаваць, планаваць і ажыццяўляць дзейнасць у галіне культуры;
 - адаптавацца ва ўмовах мультыкультурнай сітуацыі;
 - аналізаваць артэфакты з семіятычнага, аксіялагічнага пунктаў гледжання;
 - характарызаваць творы класічнай і масавай культуры;
- валодаць:*
- важнейшымі метадалагічнымі парадыгмамі, прынцыпамі і метадамі культуралогіі, якія забяспечваюць разуменне культуры як інтэгратыўнай сістэмы;
 - методыкай прагназавання, планавання і ажыццяўлення дзейнасці ў галіне культуры.

Да эфектыўных педагагічных методык і тэхналогій, якія садзейнічаюць далучэнню студэнтаў да пошуку і выкарыстання ведаў, набыццю вопыту самастойнага вырашэння задач, адносяцца:

- тэхналогіі праблемна-модульнага навучання;
- тэхналогіі вучэбна-даследчай дзейнасці;
- камунікатыўныя тэхналогіі (дыскусіі, прэс-канферэнцыі, вучэбныя дэбаты і іншыя актыўныя формы і метады);
- метады аналізу канкрэтных сітуацый.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны ў адпаведнасці з адукацыйным стандартам вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці 1-21 04 01 Культуралогія (па напрамках) студэнт павінен развіць наступныя акадэмічныя кампетэнцыі:

АК-1. Умець выкарыстоўваць базавыя навукова-тэарэтычныя веды для вырашэння тэарэтычных і практычных задач.

АК-2. Валодаць сістэмным і параўнальным аналізам.

АК-3. Валодаць даследчымі навыкамі ў галіне культуралогіі.

АК-4. Умець працаваць самастойна.

АК-5. Быць здольным параджаць новыя ідэі (валодаць крэатыўнасцю).

АК-6. Валодаць міждысцыплінарным падыходам да вырашэння праблем.

АК-8. Валодаць навыкамі вуснай і пісьмовай камунікацыі.

АК-10. Валодаць метадычнымі ведамі і даследчымі ўменнямі, якія забяспечваюць вырашэнне задач інавацыйна-метадычнай і навукова-даследчай дзейнасці ў галіне культуралогіі.

Студэнт таксама павінен развіць наступныя сацыяльна-асобасныя кампетэнцыі:

САК-1. Валодаць якасцямі грамадзянскасці.

САК-2. Быць здольным да сацыяльнага ўзаемадзеяння.

САК-3. Валодаць здольнасцю да міжасобасных камунікацый.

САК-5. Быць здольным да крытыкі і самакрытыкі.

САК-9. Фарміраваць і аргументаваць уласныя меркаванні і прафесійную пазіцыю.

Акрамя таго, студэнт павінен набыць наступныя прафесійныя кампетэнцыі:

ПК-3. Рэалізоўваць агульнадзяржаўныя, рэгіянальныя і ведамасныя праграмы і праекты ў галіне культуры і мастацтваў.

ПК-5. Прагназаваць, планаваць і арганізоўваць інавацыйна-метадычную і мастацка-творчую дзейнасць у сферы культуры і мастацтваў.

ПК-7. Займацца навукова-даследчай дзейнасцю ў галіне культуралогіі.

ПК-8. Аналізаваць і ацэньваць сабраныя звесткі.

ПК-9. Арганізоўваць сваю працу на навуковай аснове, валодаць камп'ютарнымі метадамі збору, захавання і апрацоўкі інфармацыі ў сферы прафесійнай дзейнасці.

У адпаведнасці з адукацыйным стандартам вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці 1-21 04 01 Культуралогія (па напрамках) на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Фундаментальная культуралогія» ўсяго прадугледжана 92 гадзіны, з якіх 54 гадзіны – аўдыторныя заняткі. Прыкладнае размеркаванне гадзін па відах заняткаў: лекцыі – 30 гадзін, семінары – 24 гадзіны. Рэкамендаваная форма кантролю ведаў студэнтаў – экзамен.

ПРЫКЛАДНЫ ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

Тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		
	усяго	лекцыі	семінары
Уводзіны	2	2	
<i>Тэма 1.</i> Пралегамены да культуралогіі	2	2	
<i>Тэма 2.</i> Станаўленне культуралогіі	8	4	4
<i>Тэма 3.</i> Беларуская айчынная культуралагічная думка	4	2	2
<i>Тэма 4.</i> Культуралогія як навука	4	2	2
<i>Тэма 5.</i> Метады культуралогіі	8	4	4
<i>Тэма 6.</i> Структура культуралогіі і яе месца ў сістэме навук	4	2	2
<i>Тэма 7.</i> Анталагічныя асновы фундаментальнай культуралогіі	6	4	2
<i>Тэма 8.</i> Аксіялагічныя аспекты фундаментальнай культуралогіі	4	2	2
<i>Тэма 9.</i> Інфармацыйна-тэксталагічнае разуменне культуры	4	2	2
<i>Тэма 10.</i> Архетыпы культуры	4	2	2
<i>Тэма 11.</i> Семіятычная прастора культуры як праблемнае поле фундаментальнай культуралогіі	4	2	2
Разам...	54	30	24

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Уводзіны

Культура як сістэма і з’ява грамадства і аб’ект вывучэння. Культура ў сістэме вытворчасці і сацыяльнай рэгуляцыі. Культура – скарбніца створаных чалавекам аб’ектаў. Артэфакт – антыпод прыроднаму. Культура як прадмет даследавання. Дыверсіфікацыя навук аб культуры. Месца культуралогіі сярод гуманітарных навук. Галіны культуралогіі: фундаментальная культуралогія, сацыяльная культуралогія, псіхалогія культуры, прыкладная культуралогія, культурная семіётыка.

Тэма 1. Пралегамены да культуралогіі

Гістарычны аспект інтэрпрэтацыі культуры. Міфалагічнае разуменне культурнага вопыту чалавецтва ў старажытнасці. Імпліцытныя веды аб культуры ў гуманітарных ведах. Еўрапейскі вопыт філасофскага спасціжэння культуры. Этапы станаўлення паняцця «культура»: фіксацыя і апісанне самых розных асобных з’яў і працэсаў культуры. Вылучэнне культуры як самастойнага аб’екта пазнання. Выпрацоўка вызначэння паняцця «культура».

Тэма 2. Станаўленне культуралогіі

Культура як фундаментальная з’ява ў жыцці чалавека, якая патрабуе для свайго вывучэння асобнай навукі. Ідэя навукі аб культуры В. Ф. Оствальда. Мадэль дзейнасці ў навуковай спадчыне А. Белага. Прадметныя і метадалагічныя асновы навуковых ведаў аб культуры Г. Рыкерт. Уяўленне месца і ролі навукі аб культуры ў агульнай сістэме навуковых ведаў Дж. Фейблмана. Тры самастойныя сферы культуры ў канцэпцыі Л. Уайта.

Праблемы культуры ў еўрапейскай антрапалогіі. Традыцыйная культура незаходніх народаў як аб’ект культурнай антрапалогіі. Кірункі і школы культурнай антрапалогіі. Культурна-гістарычная школа (Ф. Боас, А. Крэбер, Э. Сапір і інш.). Псіхалагічная антрапалогія (М. Мід, Р. Бенедыкт, Э. Х’юз і інш.). Сацыяльная антрапалогія (Б. Маліноўскі, А. Рэдкліф-Браўн, К. Леві-Строс і інш.). Тэалагічная культуралогія П. Тэяр дэ Шардэна. Асноўныя ідэі гуманістычнай культуралогіі. Культуралогія будучага (О. Тофлер, Ф. Фукуяма, С. Хантынгтан і інш.). Сацыялагічныя канцэпцыі культуры (Т. Адорна, Э. Фром, Г. Маркузе, Ю. Хабермас і інш.).

Постмадэрнізм і яго адценні ў нацыянальных культурах.

Тэма 3. Беларуская айчынная культуралагічная думка

Перадумовы фарміравання імпліцытных ведаў аб культуры ў гуманітарных навуковых дысцыплінах. Канцэпцыі культурна-гістарычнага працэсу ў філасофіі Новага часу. Культура як прадмет свядомасці разумнага чалавека. Асэнсаванне адметнасцей карціны свету і ментальнасці беларусаў у літаратуры XIX ст. Праблема самасвядомасці культуры ў айчыннай філасофіі XIX ст.

Фарміраванне экспліцытных культуралагічных ведаў у Беларусі ў XX ст. Філасофская пранікнёнасць у сутнасць быцця беларусаў як суб'ектаў самабытнай культуры (І. Абдзіраловіч, М. Лоскі, М. Багдановіч і інш.).

Распрацоўка тэарэтыка-метадалагічных праблем культуры ў айчыннай гуманітарыстыцы (Я. М. Бабосаў, А. С. Майхровіч, У. М. Конан, М. І. Крукоўскі і інш.).

Сучасная культуралагічная школа Рэспублікі Беларусь і асноўныя кірункі фундаментальных даследаванняў культуры.

Тэма 4. Культуралогія як навука

Навуковы статус культуралогіі. Культуралогія як агульная тэорыя культуры, якая вывучае праблемы функцыянавання і развіцця культурных феноменаў. Культуралогія як сістэма ведаў аб культуры. Прадмет культуралогіі як навуковай дысцыпліны. Сэнсавы змест культуры, адлюстраваны ў сімвалічнай, вербальнай і матэрыяльнай формах. Культурныя сэнсы цывілізацыі, эпохі, грамадскай сістэмы, нацыі, этнічнасці, групы і інш. Мэты і задачы культуралогіі. Асноўныя функцыі навукі аб культуры. Праблемнае поле фундаментальнай культуралогіі. Асноўныя катэгорыі і міждысцыплінарныя сувязі навукі аб культуры. Універсаліі культуры. Значэнне культуралогіі ў сістэме гуманітарных ведаў.

Тэма 5. Метады культуралогіі

Культура як спецыфічны аб'ект і прадмет даследавання.

Паняцце метаду. Тыпы метадаў. Філасофскія метады: аналіз і сінтэз, індукцыя і дэдукцыя, фармалізацыя і актуалізацыя, эмпірычны і тэарэтычны, выдзяленне і абагульненне, назіранне і эксперымент, гістарычны і інш.

Агульнанавуковыя метады пазнання культуры: апісальны, параўнальны, параўнальна-гістарычны, структурны, тыпалагічны, сістэмны, рэканструктыўны, генетычны, мадэлявання і інш.

Спецыяльныя метады даследавання культуры: структура-функцыянальны, кампаратыўны, сінхранічны, дыяхранічны, персаналагічны (біяграфічны), семіятычны, герменеўтычны, аксіялагічны, рэканструкцыі культурных палёў, сацыякультурны, гісторыка-генетычны, мазаічных рэканструкцый, сацыяпсіхалагічных і сацыякультурных інверсій і інш.

Прыватныя метады: кампанентны, марфалагічны, статыстычны, тэксталагічны і інш.

Тэма 6. Структура культуралогіі і яе месца ў сістэме навук

Культуразнаўства як сума ведаў аб культуры, назапашаная шэрагам навук (археалогія, мастацтвазнаўства, філалогія, філасофія, сацыялогія, этналогія, этнаграфія і інш.). Культуралогія – ядро культуразнаўства.

Фундаментальная (тэарэтычная) культуралогія і яе асноўныя кірункі: распрацоўка катэгорыяльнага апарату культуры; выяўленне прычын генезісу культуры як феномена грамадскага жыцця; характарыстыка заканамернасцей развіцця культуры; метадалогія вывучэння культуры; характарыстыка базавых рыс і ўласцівасцей культуры; асэнсаванне спецыфікі феномена культуры; тыпалогія культуры; псіхалогія культуры; культурная семантыка; вывучэнне разнастайных сфер і элементаў сацыякультурнага арганізма; сацыякультурная прагностыка.

Гістарычная культуралогія як галіна навукі, якая вывучае працэс эвалюцыйнай самаарганізацыі быцця чалавецтва на розных этапах гісторыі. Культурогенез і ўзнаўленне дынамікі чалавечай жыццядзейнасці – праблемнае поле гістарычнай культуралогіі. Выяўленне спецыфікі эпахальных, нацыянальных і рэгіянальных тыпаў культуры як адзін з кірункаў гістарычнай культуралогіі. Вызначэнне асаблівасцей сучаснага тыпу культуры – задача гістарычнай культуралогіі.

Прыкладная культуралогія і сферы яе выкарыстання: сацыялізацыя, хемінізацыя, інкультурацыя і акультурацыя асобы; сацыякультурнае прагназаванне, праектаванне і рэгуляванне; сацыякультурныя аспекты адукацыі; тэорыя культурнай палітыкі і дзейнасці культурных інстытутаў; ахова культурнай спадчыны; музейная справа; інфармацыйна-бібліятэчная справа; архіўная справа; краязнаўства; сацыякультурная рэабілітацыя і інш.

Галіновая культуралогія і яе віды: эвалюцыйная культуралогія, тэорыя традыцый, культуралогія мастацтва, культуралогія рэгіёна, культуралогія адукацыі, культуралогія паўсядзённасці, культурогенетыка і інш.

Тэма 7. Анталагічныя асновы фундаментальнай культуралогіі

Анталогія культуры, ці «філасофія жыцця культуры». О. Шпенглер аб «жыцці-ў-культуры».

Сферы анталагіі культуры: а) анталагія знакава-сімвалічных кодаў мастацтва, выяўленне ўніверсальных прынцыпаў яго арганізацыі і функцыянавання ў сучаснай культуры; б) анталагія рэлігійнага вопыту; в) анталагічны статус навуковых ведаў, навука як асобная частка культуры; г) самазахаванне культуры; д) нераўнамернасць развіцця розных падсістэм і элементаў культуры.

Уяўленне аб прыродзе ў сістэме культуралагічных ведаў. Успрыманне прыроды ў формах культуры. Праблемы адносінаў чалавека да прыроды. Фундаментальныя праблемы фарміравання і развіцця экалагічнай культуры.

Культуралагічныя веды аб чалавеку як аб «чалавеку культуры». Глобальны крызіс прасторы духоўнага вопыту. Чалавек у культуры XXI ст. «Антрапалагічны паварот» у фундаментальнай культуралогіі. Культура як працэс спасціжэння чалавекам яго сутнасці. Тэорыі асэнсавання чалавека ў кантэксце культурнага быцця: а) тэорыя дзейнасці; б) тэорыя індывідуальнасці; в) персаналісцкая тэорыя; г) дыялагічная канцэпцыя развіцця асобы.

Тэма 8. Аксіялагічныя аспекты фундаментальнай культуралогіі

Культурная каштоўнасць як аб'ектыўная значнасць, выражаная ў знаках і знакавых сістэмах дадзенай культуры. Каштоўнасць як «суб'ектна-аб'ектныя» адносіны (М. Каган, Г. Выжляцоў і інш.). Суаднесенасць паняццяў «культурныя каштоўнасці», «культурныя нормы», «ідэал».

Тыпалогія каштоўнасцей. Іерархія каштоўнасцей у культуры: механізмы яе выпрацоўкі, спосабы пабудовы, захавання і карэкціроўкі. Агульначалавечыя каштоўнасці. Функцыі каштоўнасцей і іх дынаміка.

Каштоўнасці народнай культуры як аксіялагічная аснова беларускай нацыянальнай культуры. Феномен антыкаштоўнасці. Носьбіты ідэалаў і каштоўнасцей у культурным працэсе. Феномен маргіналаў.

Тэма 9. Інфармацыйна-тэксталагічнае разуменне культуры

Герменеўтыка як адна з форм асэнсавання чалавечага духоўнага вопыту, спосабу яго быцця. Гісторыя ўзнікнення і развіцця герменеўтычных канцэпцый. Рамантычная і гістарычная герменеўтыка. Універсальная філасофская герменеўтыка (Ф. Шлеермахер, Г.-Г. Гадамер, В. Дзільтэй, Э. Бэці, М. Хайдэгер і інш.).

Магчымасці герменеўтычнага метаду разумення тэкстаў культуры. Спецыфічныя падыходы да тэксту. Паняцце герменеўтычнага круга. Інтэрпрэтацыі ў герменеўтыцы і дэканструктывізме. Тэксталагічныя асаблівасці разнастайных тыпаў культуры.

Тэма 10. Архетыпы культуры

Эўрыстычная роля ідэі архетыпа ў сучасным гуманітарным веданні. Паняцце «архетып культуры». Архетыпны вобраз (сімвал): нумінознасць, афектыўнасць, амбівалентнасць. Дамінантныя архетыпы (аніма, анімус, цень, персана, маці, самасць і інш.). Этнакультурныя архетыпы як адлюстраванне каштоўнасцей этнічнай культуры.

Архетыпныя вобразы і структуры ў міфах (Г. Слокховер, Д. Кэмпбел, К. Леві-Строс); казках (М.-Л. фон Франц, Х. Дзікман, У. Проп, А. Грэймас); літаратурным творы (Е. Меляцінскі, Ю. Даманскі); выяўленчым мастацтве (А. Лосеў, П. Фларэнскі, А. Роўнер); тэатральным мастацтве (Н. Фрай, П. Паві, Н. Піскун); кінамастацтве (Т. Гібсан, К. Карчэўская, Д. Яцына).

Працэс індывідуацыі. Адлюстраванне архетыпічнага пачатку ў менталітэце і духоўных арыентацыях народа.

Тэма 11. Семіятычная прастора культуры як праблемнае поле фундаментальнай культуралогіі

Здольнасць чалавека да сімвалатворчасці як падмурак культуры. Семіётыка як навука і метада. Знак як культурны аб'ект у камунікацыйным працэсе. Знак і сімвал. Дэфініцыі знака. Уласцівасці сімвала. Знакавыя сістэмы і іх тыпы: вербальныя, графічныя, жэстамімічныя, іканічныя, вобразныя.

Паняцце і тыпы «кодаў». Культура як макракод, іерархія кодаў. Тыпы кодаў у культуры: сацыяльныя, тэкставыя, інтэрпрэтатыўныя.

Семіёзіс і яго структура (Ч. С. Пірс, Ч. Морыс, У. Эко). Семіясфера як знакавая прастора, прыкметы семіясферы: семіятычная нераўнамернасць, унутраная разнастайнасць, цэласнасць, абмежаванасць.

Тэкст як сэнсавае поле культуры. Разнастайнасць падыходаў да разумення тэксту (Р. Барт, А. Грэймс, Ж. Дэрыда). Функцыі тэксту: сэнсаўтварэння, сацыялізацыі і інкультурацыі, нарматыўнай каардынацыі супольнасці, аксіялагічная і інш.

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

1. *Абдзіраловіч, І.* Адвечным шляхам: дасьледзіны беларускага сьветагляду / І. Абдзіраловіч. – Мінск : Навука і тэхніка, 1993. – 44 с.
2. *Библер, В. С.* Культура. Диалог культур / В. С. Библер // Вопросы философии. – 1989. – № 6. – С. 33–38.
3. *Гуревич, П. С.* Культурология / П. С. Гуревич. – М. : Знание, 1996. – 288 с.
4. *Игнатович, П. Г.* Этнические основания культуры / П. Г. Игнатович, Ю. В. Чернявская. – Минск : Технопринт, 2001. – 100 с.
5. *Иконникова, С. Н.* История культурологии. Идеи и судьбы / С. Н. Иконникова. – СПб. : С.-Петербург. гос. акад. культуры, 1996. – 264 с.
6. *Кармин, А. С.* Культурология / А. С. Кармин. – СПб. : Питер, 2001. – 464 с.
7. *Маркарян, Э. С.* Теория культуры и современная наука / Э. С. Маркарян. – М. : Мысль, 1983. – 284 с.
8. *Мартынов, В. Ф.* Культурология. Теория культуры : учеб. пособие / В. Ф. Мартынов. – Минск : АСАР, 2008. – 848 с.
9. *Смолік, А. І.* Культуралогія: тэорыя культуры : вучэб. дапам. / А. І. Смолік, Л. К. Кухто. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў, 2008. – 281 с.
10. *Смолік, А. І.* Культуралогія: гісторыя культуры : вучэб. дапам. / А. І. Смолік, Л. К. Кухто, А. А. Цобкала. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў, 2009. – 311 с.
11. *Усовская, Э. А.* Постмодернизм в культуре XX в. / Э. А. Усовская. – Минск : БГУ, 2003. – 63 с.
12. *Флиер, А.* Культурология для культурологов / А. Флиер. – М. : Акад. проект, 2000. – 492 с.

Дадатковая

1. *Гуревич, А. Я.* Средневековый мир: культура безмолвствующего большинства / А. Я. Гуревич. – М. : Искусство, 1990. – 396 с.
2. *Данилевский, Н. Г.* Россия и Европа. Взгляд на культурные и политические отношения славянского мира к германо-романскому / Н. Г. Данилевский. – М. : Книга, 1991. – 574 с.
3. *Каган, М. С.* Философская теория ценностей / М. С. Каган. – СПб. : Петрополис, 1997. – 205 с.

4. Камю, А. Бунтующий человек / А. Камю. – М. : Политиздат, 1990. – 415 с.
5. Лосев, А. Ф. Эстетика Возрождения / А. Ф. Лосев. – М. : Мысль, 1982. – 623 с.
6. Лыч, Л. Гісторыя культуры Беларусі / Л. Лыч, У. Навіцкі. – Мінск : Экаперспектыва, 1996. – 453 с.
7. Ортега-и-Гассет, Х. Восстание масс / Х. Ортега-и-Гассет // Х. Ортега-и-Гассет. Избранные труды. – М. : Весь мир, 2000. – 704 с.
8. Почепцов, Г. Г. Теория коммуникаций / Г. Г. Почепцов. – М. : Релф-бук, 2001. – 656 с.
9. Сорокин, П. А. Человек. Цивилизация. Общество / П. А. Сорокин. – М. : Политиздат, 1992. – 544 с.
10. Тайлор, Э. Б. Первобытная культура / Э. Б. Тайлор. – М. : Наука, 1989. – 612 с.
11. Тойнби, А. Дж. Постигание истории / А. Дж. Тойнби. – М. : Прогресс, 1991. – 640 с.
12. Тоффлер, Э. Третья волна / Э. Тоффлер. – М. : АСТ, 2002. – 776 с.
13. Уайт, Л. Избранное: наука о культуре / Л. Уайт. – М. : РОССПЭН, 2004. – 960 с.
14. Фрейд, З. Психоаналитические этюды / З. Фрейд. – М. : АСТ, 2004. – 220 с.
15. Фромм, Э. Человек для себя. Иметь или быть? / Э. Фромм. – Минск : Коллегиум, 1997. – 253 с.
16. Хантингтон, С. Столкновение цивилизаций / С. Хантингтон. – М. : АСТ, 2003. – 603 с.
17. Хёйзинга, Й. Осень Средневековья / Й. Хёйзинга. – М. : Наука, 1988. – 544 с.
18. Юнг, К.-Г. Психология бессознательного / К.-Г. Юнг. – М. : Канон, 1994. – 320 с.
19. Ясперс, К. Смысл и назначение истории / К. Ясперс. – М. : Политиздат, 1991. – 528 с.

Рэкамендаваныя сродкі дыягностыкі

Да эфектыўных педагагічных методых і тэхналогій, якія садзейнічаюць далучэнню студэнтаў да пошуку і выкарыстання ведаў, набыццю вопыту самастойнага вырашэння праблем сацыякультурнай практыкі, адносяцца:

- тэхналогіі праблемна-модульнага навучання;
- тэхналогіі вучэбна-даследчай дзейнасці;
- праектныя тэхналогіі;
- камунікатыўныя тэхналогіі;
- гульнявыя тэхналогіі;
- метады аналізу канкрэтных сітуацый.

Для кіравання вучэбным працэсам і арганізацыі кантрольна-ацэначнай дзейнасці выкладчыкам рэкамендуецца выкарыстоўваць рэйтынгавыя, крэдытна-модульныя сістэмы ацэнкі вучэбнай і даследчай дзейнасці студэнтаў, варыятыўныя мадэлі кіруемай самастойнай працы, вучэбна-метадычныя комплексы.

У мэтах фарміравання неабходнай сацыяльна-асобаснай і сацыяльна-прафесійнай кампетэнтнасці выпускніка ў практыку правядзення семінарскіх заняткаў мэтазгодна ўкараняць методыкі актыўнага навучання, дыскусійныя формы, а таксама магчыма выкарыстоўваць крытэрыяльна-арыентаваныя тэсты.

Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі і выкананні самастойнай работы студэнтаў

Роля і месца самастойнай работы ў вучэбна-выхаваўчым працэсе вызначаецца сучаснымі патрабаваннямі да выпускніка, неабходнасцю павышэння якасці адукацыі і адначасова змяншэння часу, энерга- і працазатрат выкладчыка і студэнта на падрыхтоўку да традыцыйных лекцыйных, семінарскіх, практычных і іншых заняткаў, патрабаваннямі да ўваходжання ў сусветную адукацыйную прастору. Усё гэта ўплывае на вызначэнне статусу самастойнай работы студэнтаў як абавязковага базавага элемента прафесійнай падрыхтоўкі спецыялістаў сацыякультурнай сферы.

Для павышэння эфектыўнасці неабходна прытрымлівацца наступных рэкамендацый:

- вызначыць у пачатку семестра найбольш ключавыя тэмы фундаментальнай культуралогіі, якія садзейнічаюць фарміраванню прафесіянальнай і асобаснай кампетэнтнасці спецыяліста;
- правільна арганізаваць самастойную работу;

– ажыццяўляць сістэматычны міжсесіённы кантроль за СРС і кіраўніцтва ёю;

– стварыць спрыяльныя ўмовы для яе здзяйснення;

– рэкамендаваць неабходную вучэбную, навуковую літаратуру, перыядычныя выданні культуралагічнага профілю;

– праводзіць пры неабходнасці кансультаванне і карэкцыю памылак студэнтаў, якія дапускаюцца ў працэсе самастойнага вывучэння вызначаных тэм;

– падвесці вынікі самастойнага засваення студэнтамі пытанняў вызначаных тэм, выкарыстоўваючы розныя формы кантролю (тэсты, калёквіумы, сціслыя пісьмовыя работы, прэзентацыі і інш.).